

24 Οκτωβρίου 2014

“Πρόσωπο και Βία”: Η δυναμική του ρόλου της Ορθοδοξίας στη σύγχρονη εποχή

Επιστήμες / Πρόσωπο και Βία

Μαρία Χρ. Αλβανού, Εγκληματολόγος

Η βία, το μίσος, ο ρατσισμός και ό,τι διαταράσσει την κοινωνία των προσώπων είναι ουσιαστικά ενάντια στην ανθρώπινη φύση. Το Ευαγγέλιο, η Παράδοση, ο Πατερικός λόγος, η συνεχής διακονία, η προσευχή, και πάνω από όλα τα Μυστήρια είναι τα πολύτιμα φάρμακα που προσφέρει η Ορθοδοξία για την αντιμετώπιση της παθογένειας του βίαιου εξτρεμισμού.

Η πρώτη σελίδα της ανθρώπινης ιστορίας μετά την έξοδο από τον Παράδεισο ξεκινά με βία. Το αδελφικό αίμα που έχυσε στη γη ο Καιν πότισε το δένδρο της ανθρωπότητας και έτσι κατόπιν όλη η μεταπτωτική πορεία συνεχίζεται ανάλογα: πόλεμοι, γενοκτονίες, τρομοκρατία, διώξεις, βασανιστήρια. Μία από τις εκφάνσεις βίας που ταλανίζει σήμερα τις κοινωνίες σχετίζεται με τον εξτρεμισμό, ιδεολογικό και θρησκευτικό.

Ο ισλαμιστικός εξτρεμισμός διαστρεβλώνει το Ισλάμ και καλεί απανταχού πιστούς να διεξάγουν παγκόσμιο Jihad και να επιβάλουν με τη βία πολιτική επικράτηση. Η απάντηση στην πρόσκληση για Ιερό Πόλεμο έχει σαν αποτέλεσμα ισλαμιστικές οργανώσεις που ξεκινούν εμφύλιους, τελούν αποκεφαλισμούς, πράξεις ειδεχθούς βίας και τρομοκρατικές επιθέσεις, υποτίθεται στο όνομα του Αλλάχ. Ο μη μουσουλμάνος εκλαμβάνεται ως «άπιστος», ως εχθρός, που πρέπει ή να αλλαξοπιστήσει και να υποταχθεί ή να εξολοθρευτεί.

Διάφορες ακραίες πολιτικές ιδεολογίες, με τη σειρά τους, υποθάλπουν τη βία με θεωρίες που δικαιολογούν και επιτάσσουν τη διάπραξη της. Εμπνέουν ομάδες ή μεμονωμένα άτομα που δεν επαναπαύονται σε θεωρητικές αναζητήσεις να αναλάβουν βίαιη και εγκληματική δράση. Το πολιτικό όραμα δικαιολογεί την καταστροφή και την αφαίρεση ανθρώπινης ζωής ως απαραίτητο τίμημα.

Ακόμη, θεωρίες ρατσιστικές σχετικά με βάση το χρώμα του δέρματος, τη φυλή, την κουλτούρα καθιστούν νόμιμους στόχους επιθέσεων συνανθρώπους μας, στους οποίους δεν αναγνωρίζουν ανθρώπινη αξία και θέση στην κοινωνία.

Όμως οι άνθρωποι δεν γίνονται τυχαία δράστες εξτρεμιστικής βίας. Είναι αναγκαία η ριζοσπαστικοποίηση ως διαδικασία κατά την οποία η έκθεση σε θρησκευτική ή ιδεολογική προπαγάνδα, σε συνδυασμό με τις κατάλληλες γόνιμες προς αυτό συνθήκες (συνήθως προβλήματα θεσμικά, κοινωνικά, εθνικά, οικονομικά) δημιουργούν μια δεξαμενή για τη στρατολόγηση των βίαιων εξτρεμιστών. Οξυγόνο για την επιβίωση της βίαιης εξτρεμιστικής δράσης των λίγων, παρέχει η ανοχή περισσοτέρων που σιωπούν, είτε γιατί κρυφά συμφωνούν, είτε γιατί αδιαφορούν σκεπτόμενοι ότι το ζήτημα δεν τους αφορά.

Στην Ευρώπη σήμερα- και με την υποστήριξη της ΕΕ ήδη από το 2005- λειτουργούν διάφορα προγράμματα αποριζοσπαστικοποίησης. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή τον Ιανουάριο του 2014 εξέδωσε Δελτίο Τύπου για την “Ενίσχυση της αντίδρασης της ΕΕ στη ριζοσπαστικοποίηση και τον βίαιο εξτρεμισμό” ζητώντας την ευρύτερη δυνατή συνεργασία και δράση των κρατών μελών, ώστε να συγκροτηθεί η κατάλληλη “εργαλειοθήκη” αντιμετώπισης του φαινομένου, με ιδιαίτερη αναφορά στην προβολή αντεπιχειρημάτων για την αποδόμηση της εξτρεμιστικής ρητορικής, ειδικά στο Διαδίκτυο.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ειδικοί, και φορείς αντιμετώπισης του φαινομένου έχουν επιστήσει την προσοχή ότι υλικό έμμεσης ή άμεσης προπαγάνδας είναι προσβάσιμο σε ιστοσελίδες, blogs, διαδικτυακές πλατφόρμες, chat rooms, όπου γίνεται δυνατή και η στρατολόγηση. Το Διαδίκτυο έγινε όπλο στα χέρια των εξτρεμιστών και με αυτό διαφημίζουν και στηρίζουν τη βίαιη δράση τους. Χρειάζεται λοιπόν, πέρα από οποιαδήποτε νομικά μέτρα, και μια διαδικτυακή αντίδραση που όπως προαναφέρθηκε θα αποδομεί τη ρητορική βίας του εξτρεμισμού και θα προωθεί όρους κοινωνικής ειρήνης.

Η “Πεμπτουσία” ανταποκρίνεται στην πρόσκληση-πρόκληση και κάνει ένα

σημαντικό διαδικτυακό βήμα προς αυτή την κατεύθυνση. Εγκαινιάζει την ενότητα «Πρόσωπο και Βία», στα πλαίσια σχετικής αξιοποίησης του πλούτου της Ορθόδοξης Εκκλησίας. Το κοινό που στοχεύει να προσεγγίσει δεν είναι μόνο όσοι άμεσα εμπλέκονται ή είναι σε κίνδυνο να εμπλακούν σε κύκλους εξτρεμιστικής βίας, αλλά και όσοι- με την πρώτη ματιά- δεν σχετίζονται με το φαινόμενο και θεωρούν ότι δεν τους αφορά.

Ο χριστιανός ζει σε αυτόν τον κόσμο και φέρει ευθύνη και για αυτόν και για τους συνανθρώπους του. Είναι υπεύθυνος για τον αδελφό του και για το κακό που αυτός πράττει ή υφίσταται. Έχει μάθει πως η απάντηση «δεν είμαι φύλακας του αδελφού μου» (Γεν. 4,9) οδηγεί σε τραγωδίες που επηρεάζουν όλο το ανθρώπινο γένος. Επιπλέον, η Ορθοδοξία δεν προβάλλει μια φανταστική ουτοπία στην οποία ο πιστός καταφεύγει για να ξεφύγει από τα προβλήματα της καθημερινότητας και να αποποιηθεί τις ευθύνες του για όσα συμβαίνουν.

Η πρόληψη της ριζοσπαστικοποίησης και η αποριζοσπαστικοποίηση κατεξοχήν εμπíπτουν στα πλαίσια της εκκλησιαστικής διδασκαλίας και δράσης. Αν εφαρμοζόταν ο χρυσός κανόνας του Ευαγγελίου: «Καθώς θέλετε ίνα ποιώσιν υμίν οι άνθρωποι, και υμείς ποιείτε αυτοίς ομοίως» (Λουκ. 6,31), τότε δεν θα υπήρχαν κοινωνικές συγκρούσεις και βία, αλλά θα επικρατούσε ειρήνη στις ανθρώπινες σχέσεις σε όλα τα επίπεδα. Ακόμη, η Εκκλησία θεωρεί τη ζωή ιερή και αντιτίθεται στην αφαίρεσή της, ενώ αναδεικνύει την αξία του κάθε ανθρώπου, που είναι πλασμένος κατ' εικόνα και καθ' ομοίωση του Θεού και ζει σε σχέση αδελφική προς τους συνανθρώπους.

Οι έννοιες του αδελφού και του πλησίον είναι κομβικές. Στην πατερική ορολογία συναντούμε τον άνθρωπο ως πρόσωπο και όχι ως άτομο και μονάδα. Το πρόσωπο, σαν έννοια και υπόσταση, υπάρχει πάντα σε σχέση με κάποιον άλλο: τον Θεό ή/και

τον πλησίον, σε κοινωνία και όχι μόνο, χωριζόμενο ή απομονωμένο. Έτσι η σύγκρουση, η βία, το μίσος, η απόρριψη του άλλου, ο ρατσισμός και ό,τι διαταράσσει την κοινωνία των προσώπων είναι ουσιαστικά ενάντια στην ανθρώπινη φύση.

Κεντρική επίσης είναι η έννοια της μετάνοιας, που δεν εξαντλείται σε μια στιγμιαία ενοχική και συναισθηματική αποκήρυξη πράξεων του παρελθόντος, αλλά σηματοδοτεί επιλογή και πορεία ζωής με δυναμική και προοπτική θέωσης. Ο μετανοών προσπαθεί διαρκώς να δραπετεύει από τη φυλακή των λογισμών και των πράξεων που κρατούν τον άνθρωπο δέσμιος σε συμπεριφορές αντίθετες με την αγιότητα, την οποία έχει πλέον θέσει σκοπό ζωής και την αποζητά. Και φυσικά αγιότητα και βία δεν συμβιβάζονται. Το Ευαγγέλιο, η Παράδοση, ο Πατερικός λόγος, η συνεχής διακονία, η προσευχή, και πάνω από όλα τα Μυστήρια αποτελούν πολύτιμα φάρμακα που έχει να προσφέρει η Ορθοδοξία στην αντιμετώπιση της παθογένειας του βίαιου εξτρεμισμού.

Η ενότητα “Πρόσωπο και Βία” προσπαθεί να λειτουργήσει ως διαδικτυακό αντίβαρο στην προπαγάνδα της εξτρεμιστικής βίας. Φιλοδοξεί - με το αναρτώμενο περιεχόμενο και υλικό - να παρέχει ενημέρωση προς όλους και αντεπιχειρήματα στη ρητορική προπαγάνδα για όσους κινδυνεύουν να παρασυρθούν, ελπίζοντας σε αποτροπή εμπλοκής τους σε εξτρεμιστική βίαη δράση. Επιδιώκει επίσης να σταθεί στο πλάι όσων ψάχνουν στήριγμα και ώθηση για να απεμπλακούν και να ξεφύγουν, βοηθώντας τους να ανακαλύψουν την αγαθοποιό δύναμη του Θεού να αλλάζει ανθρώπους και ζωές, να μεταμορφώνει ακόμη και κακούργους σε άγιους, αλλά και το άπειρο έλεος Του που απελευθερώνει από τη βασανιστική ενοχή για τα πεπραγμένα του παρελθόντος. Εξίσου σημαντικό, επιζητεί να στηρίξει θύματα της εξτρεμιστικής βίας με τέτοιο τρόπο, ώστε να μην αναλώνονται άσκοπα σε φθοροποιά αισθήματα εκδίκησης ή απελπισίας, αλλά να ζήσουν με τη δύναμη της συγχώρεσης και της πίστης στην πρόνοια και αγάπη του Θεού.

Με τον παραπάνω γνώμονα παρουσιάζονται τα παρακάτω άρθρα που έχουν δημοσιευτεί ήδη στην ιστοσελίδα της «Πεμπτουσίας»:

[-Χριστιανισμός, βία και επανάσταση,](#) Καθηγητής της Ιστορίας των χρόνων και της Ερμηνείας της Καινής Διαθήκης στη Θεολογική Σχολή Θεσσαλονίκης, Βασίλειος Στογιάννος

[-Θεωρία περί ιερού πολέμου \(jihad\) ή Τζιχάντ,](#) Αρχιεπίσκοπος Τιράνων, Δυρραχίου και πάσης Αλβανίας - Αναστάσιος Γιαννουλάτος

-Ο Γέροντας Σωφρόνιος μιλά για τον Χριστό και τον εθνικισμό,
Αφιερώματα / Γέροντας Σωφρόνιος του Έσσεξ

-Σταυρός και Σβάστικα: ο Χριστιανός απέναντι στο νεοναζισμό, Δρ.
Μαρία Χρ. Αλβανού, Εγκληματολόγος

-Πολιτικές διαφορές και βία, Δρ. Μαρία Χρ. Αλβανού, Εγκληματολόγος

-Βίαιος εξτρεμισμός: προβληματισμοί και για την Ελλάδα, Δρ. Μαρία
Χρ. Αλβανού, Εγκληματολόγος

-Γυναίκα και βία: όψεις θύματος και θύτη (Α', Β' μέρος), Δρ. Μαρία
Χρ. Αλβανού, Εγκληματολόγος

**-Παγκόσμια ημέρα μνήμης για το Ολοκαύτωμα: «και ιδών
αντιπαρήλθε»;** Δρ. Μαρία Χρ. Αλβανού, Εγκληματολόγος

**-Θύματα εγκλημάτων βίας: ο θετικός υποστηρικτικός ρόλος της
Ορθόδοξης Εκκλησίας (Α, Β, Γ, Δ' μέρος),** Δρ. Μαρία Χρ. Αλβανού,
Εγκληματολόγος

-11η Σεπτεμβρίου: Επισημάνσεις στην εξέλιξη της τρομοκρατίας,
Δρ. Μαρία Χρ. Αλβανού, Εγκληματολόγος

-Ηθική του πολέμου, Βασιλική Ρούσκα

**-Ορθοδοξία: αρωγός στους αγώνες για ελευθερία, ισότητα και
αξιοπρέπεια,** Παναγιώτης Πολυχρονόπουλος, Θεολόγος

-Ορθοδοξία και κινήματα, Παναγιώτης Πολυχρονόπουλος, Θεολόγος

-Ορθοδοξία και Παγκόσμια ημέρα κατά του Ρατσισμού, Νίκος Κόϊος,
Σύμβουλος Έκδοσης Πεμπτουσίας

-Ο φόβος του άλλου: Μια άλλη 11η Σεπτεμβρίου στις ΗΠΑ, Θεολόγος
- Αθανάσιος Μουστάκης

-Ένας Επίσκοπος υψώνει το ανάστημά του στον πλανητάρχη!
Αρχιμανδρίτης Ανανίας Κουστένης

Θα ακολουθήσουν και άλλες αναρτήσεις με σχετικό υλικό από ομάδα ειδικών που είτε με την επιστημονική ενασχόληση τους, είτε με πνευματικό τους έργο ή τη διακονία τους προσεγγίζουν το φαινόμενο ο καθένας από τη σκοπιά του μέσα στα

πλαίσια των στόχων της ενότητας “Πρόσωπο και Βία”.

Δεν υπάρχει η ψευδαίσθηση ότι ένα τόσο περίπλοκο φαινόμενο και πρόβλημα αντιμετωπίζεται εύκολα, άμεσα, γρήγορα και απόλυτα μέσα από αυτό το εγχείρημα. Υπάρχει όμως η ελπίδα ότι με τη βοήθεια του Θεού, στον δικό Του χρόνο και με τον δικό Του τρόπο θα αξιοποιηθεί το λιθαράκι αυτής της προσπάθειας.

“Ο Χριστός βαδίζει αργά μέσα στην ιστορία. Αργά σαν βαθύ ποτάμι, που κάποιο παιδί θα το νόμιζε ακίνητο, αλλά που ο άνθρωπος δεν θα μπορούσε να του φτιάξει φράγμα. Αργά σαν σιτάρι, που σπέρνεις το φθινόπωρο και το χειμώνα νομίζεις ότι είναι νεκρό. Ακόμα δεν ήρθε η άνοιξη για το σπόρο του Χριστού. Ο δρόμος Του είναι δύσκολος. Γι’ αυτό βαδίζει αργά. Πορεύεται μέσα από λακκούβες αίματος, μέσα από το σκοτάδι των αμαρτιών, και μέσα από τα αγκάθια των ληστών. Είναι στενός ο δρόμος Του και πολλοί πεσμένοι αμαρτωλοί βρίσκονται στον γκρεμό και στις δυο πλευρές του δρόμου Του. Εκείνος πρέπει να σκύβει και στις δυο πλευρές, να τους σηκώνει και να τους τραβά πίσω Του και να περπατά προς τα μπρος. Γι’ αυτό βαδίζει αργά. Βαδίζει αργά, γιατί το πλήρωμά Του είναι μακριά. Το πλήρωμά Του εκτείνεται στα πέρατα της ιστορίας και η θέση Του είναι στα έσχατα..” (Αγ. Νικόλαος Βελιμίροβιτς, Αργά βαδίζει ο Χριστός, Εκδόσεις Εν Πλώ, 2008)

<http://bitly.com/10qOZfS>